

Perheiden pärjäämisestä kasvaa onnellinen Suomi Suomeen tarvitaan johdonmukaista lapsi- ja perhepolitiikkaa

Keskustan linjaus lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista

Periaatteemme ”Jos haluat korjata yhteiskuntaa, on aloitettava perheestä”

- Keskusta arvostaa kasvatusta ja lapsen ihmisarvoa
- Perheiden erilaisuus on uutta tavallisuutta
- Keskusta vaalii sukupolvien välistä yhteyttä
- Perhe on tiimi joka toimii lapsen parhaaksi
- Hyvinvoivista perheistä kasvaa elinvoimainen Suomi
- Lapset ovat kansalaisia ja kuntalaisia
- Köyhän asia on eriarvoistumisen ehkäisyä
- Elämää, oppimista ja asumista koko Suomessa
- Hyvä yhteiskunta ei synny pelkästään yksilöiden ehdoilla

Miten perheillä ja lapsilla menee?

- Eriarvoistuminen, epävarmuus ja hajanaiset palvelut haittaavat

- Epävarmuus lykkää lapsenhankintaa
- Perheiden erilaisuus huomioitava paremmin
- Lasten hyvinvointi eriarvoistuu
- Hallitus kärjistää köyhyysongelmia
- Arjen moninaisuus ei taivu perhevapaissa kaavamaisiin kiintiöihin: lapsen etu lähtökohdaksi
- Joustava työaika, osa-aikaisuus ja edullinen asuminen perheiden toiveena
- Isovanhempien antamaa tukea pitää rohkaista
- Vanhemmuuden kustannusten tasaamiseen on pyrittävä
- Elämää, oppimista ja asumista koko Suomessa
- Koulusta lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia tukeva
- Kasvatuskumppanuutta vanhempien, päiväkodin ja koulun kesken
- Palvelut toimivat hajanaisesti eivätkä auta ajoissa
- Käännös on mahdollinen mutta vaatii valtion johtamista

Keskustan toimenpide-ehdotukset

- Lasten ja perheiden palvelut ihmisläheisiksi ja helposti saavutettaviksi
- Kansallisen lapsi- ja perhepolitiikan johtamista vahvistettava
- Perhe-etuuksilla vähennettävä lapsiköyhyyttä
- Lisää aikaa lapsille ja valinnanvapautta perheille
- Asumisen hinta aisoihin ja keskittyminen kuriin
- Lähiyhteisöihin vahvuutta

Perheiden pärjäämisestä kasvaa onnellinen Suomi

Suomeen tarvitaan johdonmukaista lapsi- ja perhepolitiikkaa

Keskusta haluaa nostaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikan keskiöön. Kattaisen ja Stubbin hallitusten perheitä koskevat päätökset ovat olleet vaikeasti ennakoitavia ja perheiden omaa pärjäämistä haittaavia.

Työttömyys ja talouden epävarmuus eivät rohkaise perheellistymistä. Muuttoliike, kaavoituksen ongelmat ja keskittyminen nostavat asunon kustannuksia. Syntyvyys on Suomessa alentunut jo neljättä vuotta peräjälkeen, mikä ei vastaa suomalaisten omia toiveita.

Palvelut ovat etäännyneet kauaksi ja niiden laatu on vaihtelevaa. Lasten ja perheiden palvelut eivät myöskään toimi kokonaisvaltaisesti niin, että ongelmissa apu tulisi ajoissa. Lastensuojelu on kriisissä. Lasten hyvinvoinnin eriarvoistuminen on jatkunut.

Keskusta haluaa muuttaa suuntaa. Hallituksen tempoilevien ja välinpitämättömien päätösten tilalle tarvitaan johdonmukaista ja eriarvoistumista vähentävää politiikkaa.

Keskustan linja tukee lasten hyvinvointia, perheellistymistä, perheiden pärjäämistä, kasvatuksen kumppanuutta ja lähiyhteisöjen vahvistumista.

Jokainen on ollut lapsi. Jokainen syntyy perheeseen. Perheiden erilaisuus on uutta tavallisuutta. Kaikissa perheissä lapsen hyvinvointia kannattelevat läheiset ihmissuhteet. Vanhempia ei pidä jättää kasvatustehtävässään yksin. Jokainen aikuinen kasvattaa esimerkillään.

Lasten ja perheiden hyvinvoinnin tavoitteiden tulee vaikuttaa kaikkeen yhteiskuntapolitiikkaan. Kaikkea ei voi ratkaista talouden kilpailukyvyyn ehdoilla.

Lapsi- ja perhekeskeinen Suomi vahvistaa yhteistä huolenpitoa ja vastuunottoa. Keskusta haluaa antaa mahdollisuuksia kaikille ja estää yksinäisyyttä sekä eriarvoistumista. Perheiden pärjäämisestä kasvaa onnellinen Suomi.

Periaatteemme

”Jos haluat korjata yhteiskuntaa, on aloitettava perheestä”

- Keskusta katsoo yhteiskunnan kehittämistä lasten ja perheiden hyvän näkökulmasta

Keskusta arvostaa kasvatusta ja lapsen ihmisarvoa

Jokainen on ollut lapsi. Jokainen syntyy perheeseen. Läheiset ihmissuhteet kannattelevat lapsen hyvinvointia. Lapsen kasvu vastuulliseen vapauteen ja terveisiin elämäntapoihin alkaa kodissa, perheessä, koulussa ja lähiyhteisössä.

Vanhempia on tuettava kotikasvattajina. Heitä ei pidä jättää kasvatustehtävässään yksin. Tueksi tarvitaan sekä läheisiä ihmisiä että ihmisläheisiä palveluita.

Jokaisella, myös lapsella, on yhtäläinen ihmisarvo. Myönteinen kasvatusta lähtee aikuisten ja lasten molempinpuolisesta arvostuksesta ja kunnioituksesta. Aikuisten vastuulla on ohjata lasta hyvään ja oikeaan sekä toisten ihmisten kunnioittamiseen.

Perheiden erilaisuus on uutta tavallisuutta

Keskusta tunnistaa perheiden erilaisuuden ja monimuotoisuuden. Poliitiikan tehtävä ei ole määrittää hyvää mallia ja muotoa perheelle vaan tarjota paras mahdollinen tuki erilaisissa elämäntilanteissa olevien perheiden pärjäämiselle ja lapsen edun toteutumiselle.

Parisuhteiden jatkuvuuden tukeminen auttaa lapsia. Vanhemmuus ei lopu eron jälkeen.

Keskusta vaalii sukupolvien välistä yhteyttä

Lapselle on tärkeä tietää mistä on kotoisin ja tuntea omat juurensa. Isovanhempien mukanaolo lastensa ja lastenlastensa elämässä tukee perheellistymistä. Lasten ja vanhusten vuorovaikutus rikastuttaa molempien arkea myös palveluissa. Erilaisissa yhteiskuntapolitiikan ratkaisuihin tulee arvostaa ja rohkaita sukupolvien välisten yhteyksien vahvistumista.

Perhe on tiimi joka toimii lapsen parhaaksi

Kasvatustehtävä on äidin ja isän yhteinen. Molempien vastuulla on toimia lapsen parhaaksi. Perhe-elämä on tiimityötä. Keskusta haluaa antaa tilaa äitien ja isien, miesten ja naisten yhteiselle harkinnalle perheen erilaisissa ratkaisuissa. Työn, opiskelun ja perhe-elämän tilanteet vaihtelevat. Valinnanvapaus perheen ja työn yhteensovituksessa tukee perheiden omaa pärjäämistä.

Hyvinvoivista perheistä kasvaa elinvoimainen Suomi

24/7 – yhteiskunta ei ole Keskustan päämäärä. Työelämän ratkaisuissa tulee ottaa huomioon vanhempien, äitien ja isien, kasvatusvastuu. Liian tiukoista tehokkuusvaatimuksista kärsivät lapset. Pyhän ja arjen vuorottelu on ihmiselle hyväksi.

Hyvinvoivista perheistä sekä turvallisista lähiyhteisöistä kasvaa elinvoimainen ja vireä Suomi, jossa myös talouden pyörät pyörivät tuottavammin.

Lapset ovat kansalaisia ja kuntalaisia

Keskusta rohkaisee paikalliseen osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Myös lapset ja nuoret ovat kuntalaisia, joiden mielipiteitä tulee selvittää ja ottaa huomioon palveluiden kehittämisessä. Aikuisten velvollisuus on tukea eri-ikäisten lasten osallisuutta. Lapsen kasvu vastuuta kantavaksi kansalaiseksi alkaa kodista ja lähiyhteisöistä kuten koulusta, päiväkodista ja harrastuksista.

Myös lasten vanhempien pitää voida vaikuttaa koulujen ja päiväkotien arjen ratkaisuihin sekä arvioida lasten, nuorten ja perheiden palveluiden laatua.

Köyhän asia on eriarvoistumisen ehkäisyä

Keskustan tavoite on tasa-arvoinen Suomi. Köyhän asia on eriarvoistumisen ehkäisyä. Haluamme pysäyttää yhteiskunnan kahtiajakautumisen. Se näkyy niin ihmisten kuin asuinalueidenkin eriytymisenä.

Eriarvoistuminen ja näköalattomuuden kasvu pysäytetään tukemalla perheitä. Tukea tarvitaan sekä taloudellisen että hoivaköyhyyden vähentämiseen.

Lapsen hyvinvoinnin perusta on lasten ja vanhempien hyvä vuorovaikutus sekä ihmissuhteiden jatkuvuus. Sen lisäksi tarvitaan taloudellista tukea vähä-

varaisille perheille. Laadukas ja turvallinen koulu ja lähiympäristö on jokaisen lapsen oikeus.

Suomi on vauras ja osaava maa – meillä on kaikki mahdollisuudet taata jokaiselle hyvä lapsuus.

Elämää, oppimista ja asumista koko Suomessa

Keskusta vaalii lasten, nuorten ja perheiden alueellista tasa-arvoa. Tuemme perheiden valinnanvapautta asuinpaikan ja asumismuodon valinnassa.

Eri puolilla maata tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet koulunkäyntiin niin peruskoulussa kuin toisella asteellakin. Eri puolilla maata tulee olla laadukkaita terveys- ja sosiaalipalvelut sekä mahdollisuudet lasten ja nuorten harrastamiseen, liikkumiseen ja kulttuuriin tutustumiseen.

Hyvä yhteiskunta ei synny pelkästään yksilöiden ehdoilla

Talouden kasvun tavoitteiden ohella on politiikassa tärkeä muistaa ihmisten onnellisuuden, tasapainoisen ja kohtuullisen elämän arvostaminen. Kaikkea ei voi mitata rahassa. Perheiden erilaisia arvoja ja arvostuksia tulee kunnioittaa.

Hyvä yhteiskunta ei synny pelkästään yksilöiden ehdoilla vaan tarvitaan yhteistyötä sekä yhteisöllisyyttä. Kotona ja perheessä luodaan ihmisenä kasvamisen perusta. Kotona ja perheessä opitaan ottamaan toiset huomioon, kunnioittamaan erilaisuutta, osallistumaan ja vaikuttamaan sekä toimimaan yhdessä.

Koti ja perhe ovat suomalaisille tärkeitä asioita - niin myös Keskustalle. Keskusta haluaa tehdä Suomesta lapsi- ja perhekeskeisen. Siksi kaikkien päätösten vaikutukset lapsiin ja perheisiin tulee arvioida etukäteen ja hakea lapsen etua sekä perheiden hyvinvointia tukevia ratkaisuja.

Miten perheillä ja lapsilla menee? – Eriarvoistuminen, epävarmuus ja hajanaiset palvelut haittaavat

Epävarmuus lykkää lapsenhankintaa

Suomessa toivotun ja toteutuneen lapsiluvun ero on Euroopan suurin. Syntyvyys on jo neljättä vuotta laskussa ja on nyt eurooppalaista keskitasoa. Lapsettomuutemme on Euroopan kärkisijalla, 20 prosenttia naisista ja 25 prosenttia miehistä jää lapsettomiksi, suurelta osin tahattomasti.

Syntyvyys on laskenut, koska ihmiset lykkäävät epävarmoina aikoina ensimmäisen lapsen hankintaa. Suuri enemmistö suomalaisista kuitenkin toivoo 2-3 lasta. Suomalaisen omat toiveet lapsiluvusta eivät siis toteudu. Nämä tiedot ilmenevät Väestöliiton tuoreesta Perhebarometristä.

Päättäjiltä tarvitaan politiikkaa, joka arvostaa perheellistymistä. Lapsi- ja perhepolitiikan tulee olla vakaata ja ennakoitavaa. Tulevaisuuteen on voitava luottaa.

Perheiden erilaisuus huomioitava paremmin

Perheet ovat erilaisia ja moninaisia: on ydinperheitä, uusperheitä, monen sukupolven perheitä, yhden vanhemman perheitä, sateenkaariperheitä, adoptio-perheitä, sijais- ja tukiperheitä, maahanmuuttajaperheitä, kahden kulttuurin perheitä, monikkoperheitä. On perheitä joissa toinen vanhemmista on kuollut sekä perheitä joissa lapsi on kuollut. Perheessä voi olla lapsi, joka tarvitsee erityistä tukea vamman, sairauden tai muun syyn takia.

Palveluiden ja tukimuotojen tulee toimia niin, että lapsia erilaisissa perheissä kohdellaan yhdenvertaisesti ja vanhemmat saavat yhtäläiset mahdollisuudet lapsen kasvattamiseen perhemuodosta riippumatta. Erilaisissa perheissä ja erilaisilla lapsilla on moninaisia ja vaihtelevia tuen ja palveluiden tarpeita. Perheen tuen tulee olla kokonaisvaltaista – ei pompotte-lua viranomaiselta toiselle.

Lastensuojelussa sijaisperheet tarvitsevat enemmän tukea. Myös yksintuleville turvapaikanhakijalapsille tulisi hakea perhesijoitusmahdollisuuksia.

Lainsäädäntöä ja palveluita kehitettäessä tulee nykyistä paremmin ottaa erilaisten perheiden ja erilaisten lasten tarpeet huomioon. Lapsivaikutusten arviointi tulee vakiinnuttaa lainsäädännön ja uudistusten valmistelun osaksi niin valtiolla kuin kunnissaakin. Sekä lasten ja nuorten että vanhempien mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua palveluiden arviointiin ja suunnitteluun tulee parantaa.

Lasten hyvinvointi eriarvoistuu

Useimmat suomalaiset lapset voivat hyvin. He ovat tyytyväisiä elämäänsä, heillä on ystäviä ja harrastuksia, he pystyvät keskustelemaan vanhempiensa kanssa asioistaan ja kokevat vanhempiensa tukevan koulunkäyntiään. Nämä asiat toteutuvat noin yhdeksällä kymmenestä suomalaisesta lapsesta.

Lasten kasvuympäristö on aiempaa turvallisempi ja väkivaltakokemukset niin kotona, koulussa kuin vapaa-ajallakin ovat vähentyneet. Koulussa yhä useampi kokee voivansa osallistua ja vaikuttaa asioihinsa.

Hyviä kehityskulkuja varjostaa kuitenkin lasten eriarvoistuminen. Huono-osaisuus syntyy ja kasautuu monenlaisista asioista: lasten ja vanhempien kohtaamisen puutteista, vanhempien alkoholi- ja mielenterveysongelmista, huolenpidon vajeista, yksinäisyydestä, koulukiusaamisesta, vaikeista erokiihtoista tai pitkittyvistä taloudellisista vaikeuksista kotona.

Harrastukset ovat kallistuneet niin, että kaikilla lapsilla ja nuorilla ei ole niihin varaa. Myös lähikirjastojen lakkauttamiset haittaavat lasten tasa-arvoa. Koulujen opetusryhmien ja päiväkotien hoitoryhmien suuret koot haittaavat lasten kohtaamista yksilöinä.

Myös lasten terveyserot kärjistyvät ja kasautuvat. Vauvat ovat Suomessa maailman terveimpiä, mutta nuoruusikänsä mennessä erot kasautuvat pienelle osalle lapsia ja nuoria liikkumattomuutena, ylipainona ja epäterveellisinä ruokatottumuksina sekä tupakointina.

Lasten ja vanhempien terveystottumuksiin tulee vaikuttaa jo vauva- ja pikkulapsi-iässä eri tavoin niin palveluissa kuin järjestöjenkin työnä. Yhteisiä

aterioita ja ruokahetkiä on tärkeä arvostaa perheen kohtaamisen paikkoina. Lasten, nuorten liikkumisen edistäminen puoltaa esimerkiksi maksuttomien liikuntatilojen tarjoamista alle 18-vuotiaille. Keskusta on puoltanut jo pitkään alkoholin mielikuvamainonnan täyttä kieltämistä.

Hallitus kärjistää köyhyysongelmia

Suurin osa suomalaisista perheistä tulee toimeen kohtuullisesti. Köyhyysongelmat kasautuvat yksinhuoltajaperheisiin, monilapsisiin perheisiin sekä alle 3-vuotiaiden lasten perheisiin, etenkin opiskelijaperheisiin.

Noin joka kymmenes lapsi elää pienituloisessa perheessä. Noin kolme prosenttia lapsista elää perheessä, jossa on vakavia elintasovajeita. Taloudellinen eriarvoisuus näkyy myös kouluikäisten lasten arjessa. Se voi pahimmillaan johtaa syrjimiseen ja ryhmästä pois sulkemiseen.

Stubbin ja Kataisen hallituksen päätökset lapsilisien indeksikorotusten jäädyttämisestä sekä lapsilisien leikkaamisesta kärjistävät lapsiperheiden köyhyysongelmia. Kaikkien pienituloisimmat eivät hyödy kompensatioksi kehitetystä verovähennyksestä. Keskusta haluaa pitää lapsilisän kaikkien perheiden yleisenä tukena. Lapsilisää voidaan kuitenkin kehittää niin, että se kohdistuisi nykyistä paremmin juuri vähävaraisten perheiden tueksi.

Opiskelijaperheiden köyhyysongelmiin tulee hakea ratkaisuja. Opiskeluaikaisen perheellistymisen kannustaminen ehkäisee ensisynnyttäjien keski-ikänsä jatkuvaa nousua. Nykyisellään opiskelijoiden tuet ovat epäohjonmukaisia, koska asumisen tuki voi heikentyä lapsen syntymän jälkeen. Opintotukijärjestelmä ei huomioi huoltajan vastuuta mitenkään.

Arjen moninaisuus ei taivu perhevapaissa kaava-maisiin kiintiöihin: lapsen etu lähtökohdaksi

Lapsi kasvaa ihmissuhteissa. Vauvan sekä äidin ja isän varhainen vuorovaikutus sekä kiintymyssuhteet rakentavat mielen hyvinvoinnin perustan. Uusin aivotutkimus on osoittanut viisaiksi suomalaisten vanhempien tavoitteet pienten lasten kasvatukseen ja hoidon järjestelyistä. Useimmat suomalaiset haluaisivat hoitaa pienet lapset kotona 1,5 – 3 vuoden ikään.

Vanhempainvapaiden ja pienten lasten kotihoidon tuen ratkaisujen tulee mahdollistaa vanhempien omien arvojen ja valinnan mukaiset lasten hoitoratkaisut erilaisissa työelämän tilanteissa, myös ns. epätyypillisissä työsuhteissa. Tämän vuoksi Keskusta on vastustanut ja vastustaa yhä pienten lasten kotihoidon tiukkaa kiintiöittämistä äidille ja isälle.

Perhevapaita tulee kehittää niin, että otetaan huomioon äitien, isien, lasten, työntekijöiden ja työnantajien tarpeet. Ensisijaisena tulee kuitenkin olla lapsen edun tavoite. Perhevapaiden kehittämisessä ei voida ottaa tavoitteeksi yksinomaan kaavamaisia sukupuolten tasa-arvotavoitteita. Perheiden valinnanvapaus on ratkaisevan tärkeää.

Päivähoidossa tulee samalla hakea toimintamalleja, jotka sopivat alle 3-vuotiaiden lasten tarpeisiin. Tämä tarkoittaa myös perhepäivähoidon ja ryhmäperhepäivähoidon säilyttämistä palveluvalikoimassa. Keskusta haluaa edistää hoitovastuun tasaisempaa jakautumista vanhempien kesken. Muutos lähtee kulttuurin ja asenteiden muutoksesta työpaikoilla, kodeissa ja koko yhteiskunnassa. Perhevapaat ja lapsen hoito ovat molempien vanhempien yhtäläinen oikeus.

Lapsen hoitomuodoissa Keskusta arvostaa perheiden valinnanvapautta ja yhtä lailla kotihoitoa kuin päivähoitoakin. Keskusta pitää tärkeänä myös sitä, että kaikki yli 3-vuotiaat lapset yhdenvertaisesti eri puolilla maata pääsevät laadukkaaseen varhaiskasvatukseen piiriin. Kannatamme nykyistä toimivampia avoimen varhaiskasvatuksen palveluita.

Varhaiskasvatuslaissa on korostettava vahvasti kuntien palveluohjauksen tehostamista. Mikäli subjektiivinen päivähoito-oikeus rajataan osa-aikaiseksi, avoimien varhaiskasvatuspalveluiden rooli korostuu ja niiden löytämiseksi tarvitaan parempaa ohjausta. Kunnalla on vastuu avoimien varhaiskasvatuspalveluiden laadusta ja niiden valvonnasta. Avoimia varhaiskasvatuspalveluja tulee olla tarjolla joka kunnassa, jopa maksuttomasti.

Oikeus varhaiskasvatukseen koskee kaikkia lapsia, heidän hoitomuodostaan riippumatta. Erityisen tärkeää avoin varhaiskasvatustoiminta olisi heille, jotka ovat kotihoidossa. Toiminnan järjestäjiä voisivat olla kuntien ohella myös yksityiset, järjestöt ja seurakunnat.

Päivähoidon ns. subjektiivisen oikeuden rajaaminen osa-aikaiseksi silloin kun vanhempi on kotona perhevapaalla (tai työttömänä), on ollut Kataisen ja Stubbin hallituksen tavoitteena. Tämä on keskustan mielestä mahdollista tietyin ehdoin perhekohtaiset olosuhteet ja niiden vaatimat joustot huomioiden.

Joustava työaika, osa-aikaisuus ja edullinen asuminen perheiden toiveena

Lasten vanhemmat tekevät Suomessa paljon töitä. Kokopäivätyö on paljon yleisempää kuin muissa maissa. Perheet toivovat enemmän mahdollisuuksia joustavaan työaikaan sekä osa-aikatyön mahdollisuuksia etenkin pienten lasten vanhemmille. Nämä toiveet ovat olleet suomalaisten perhepoliittisia asenteita mittavaan Väestöliiton perhebarometrin kärjessä jo kymmenen vuoden ajan. Pienten lasten hoitovastuun lisäksi myös omien ikääntyneiden vanhempien hoiva voi tuoda samanlaisia jouston ja osa-aikatyön tarpeita.

Joustavat työaikaratkaisut tehdään työpaikoilla ja yrityksissä. Keskusta haluaa rohkaista näistä sopimiseen ja perheystävällisen työpaikan kehittämistyöhön. Työelämässä tulee arvostaa äitien ja isien vanhemmuutta. Kasvatus ei ole etätyötä. Keskusta kannustaa myös työmarkkinajärjestöjä aktiiviseen ponnisteluun työn ja perhe-elämän paremman yhteensovittamisen puolesta.

Valtion ja kuntien ratkaisuista etenkin asuntopolitiikka sekä asumisen tukimuodot vaikuttavat keskeisesti perheiden talouteen ja sitä kautta osa-aikatyön tekemisen mahdollisuuksiin.

Kallis asuminen pakottaa vanhemmat kokopäiväiseen työssäkäyntiin ja pitkiin työviikkoihin. Suomessa tulisi selvittää muiden pohjoismaiden ja Hollannin ratkaisuja, joilla on mahdollistettu isien ja äitien osa-aikatyön tekeminen.

Lapsiperheiden vanhemmat tekevät Suomessa paljon vuorotyötä ja iltatyötä. Yksinhuoltajien kannalta on usein vaikeaa yhdistää osallistumista työmarkkinoille sekä vanhemman velvollisuuksia. Pienten koululaisen vuoroa ei ole tarjolla eikä koulujen aamu- ja iltapäivätoimintakaan ole vielä täysin kattavaa. Näissä tilanteissa tulisi myös työpaikkojen toimintamalleja kehittää niin, että vanhemmuuden tarpeet otettaisiin paremmin huomioon työaikajärjestelyissä.

Isovanhempien antamaa tukea pitää rohkaista

Isovanhemmilla on edelleen merkittävä rooli perheiden hyvinvoinnin tukena myös Suomessa. Uudet tutkimukset vahvistavat isovanhempien tuen rohkaisevan lastenhankintaa ja edistävän lasten hyvinvointia. Lasten hoitojärjestelyissä isovanhempien osallistumista pitää sujuvoittaa ja helpottaa. Isovanhempien tukea lapsille ja lastenlapsille pitää rohkaista kotitalousvähennyksen alaa laajentamalla.

Lasten ja isovanhempien yhteyksiä tulee vaalia ja jatkuvuutta tukea myös vanhempien erotilanteissa.

Järjestöjen ja seurakuntien on tarpeen luoda väyliä lasten ja nuorten sekä ikäihmisten kohtaamiseen: varamummoja ja -pappoja tarvitaan.

Vanhemmuuden kustannusten tasaamiseen on pyrittävä

Vanhempainvapaiden työnantajille aiheuttamien kustannusten korvaaminen ja tasaaminen on herättänyt paljon keskustelua. Vanhempainvapaiden ns. suorista kustannuksista nykyisin noin 2/3 korvataan työnantajille. Kustannuksia aiheuttavat myös ns. epäsuorat ja välilliset kustannukset kuten sijaisen rekrytointi sekä odottavien äitien sairauslomakustannukset. Nuorten naisten rekrytoinnin näkeminen riskinä työnantajalle voi heikentää naisten asemaa työmarkkinoilla. Yritysten kesken epätasaisesti jakautuvat vanhemmuuden kustannukset luovat osaltaan epätasa-arvoa palkkoihin ja työllistymiseen, ja tuottavat vaikeuksia erityisesti mikro- ja pienyrityksille.

Keskusta tunnistaa hyvin ongelmat, joita nykyjärjestelmästä aiheutuu naisvaltaisilla aloilla. Tosiasia kuitenkin on, että vakuutusjärjestelmä, lainsäädäntö ja työehtosopimukset ovat vuosien myötä kehkeytyneet monimutkaiseksi kokonaisuudeksi, jonka perinpohjainen uudistaminen eri osapuolten eli yrittäjien, työntekijöiden, työnantajien, isien ja äitien sekä lasten kannalta toimivaksi on vaikea tehtävä. Etenkin rahoittajien työnantajien, työntekijöiden ja valtion tulisi löytää asiassa yhteinen sävel. Nykytilanteessa ei käytännössä ole mahdollista, että valtion kustannusosuutta lisättäisiin. Keskusta sitoutuu edistämään ratkaisujen löytämistä vanhemmuuden kustannusten jakautumiseen nykyistä tasaisemmin.

Äitien tasa-arvon kannalta olisi perusteita myös vähimmäispäivärahan tason nostamiseen. Las-

ten hyvinvoinnin kannalta olisi pitkällä tähtäimellä tarpeen pidentää vakuutusperusteista vanhempainvapaakautta. Vakuutusperusteisen kauden pidentäminen tukisi myös isien osallistumista. Keskusta tukee pitkällä aikavälillä joustavaa, vanhempien omia valintoja tukevaa, mutta samalla isän hoitovastuuta vahvistavaa vanhempainvapaan kehittämistä. Keskusta näkee, että hoitovastuun tasaisempi jakautuminen sukupuolten välillä on yksi tie jakaa myös vanhemmuuden kustannuksia tasaisemmin.

Elämää, oppimista ja asumista koko Suomessa

Myös asumisen ja kaavoituksen sekä yhdyskuntasuunnittelun päätöksissä tulee ottaa perheiden ja lasten näkökulma huomioon. Tämä liittyy asumisen kustannuksiin, asuinalueiden turvallisuuteen ja viihtyisyyteen sekä perheiden omien valinnanmahdollisuuksien tukemiseen.

Asuinalueiden suunnittelussa tulee ottaa lasten ja perheiden tarpeet huomioon. Tämä tarkoittaa taajamissa lisää leikki- ja liikuntapaikkoja, puistoja ja rakentamattomia luontoalueita, pyöräteitä ja turvallisia lasten oman liikkumisen mahdollisuuksia, lähiyhteisöjen kokoontumispaikkoja sekä puutarhaviljelyn mahdollistamista.

Asumisratkaisuihin pitää tukea myös maahanmuuttajien ja kantasuomalaisen vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Maahanmuuttajaperheitä on tärkeä tukea monipuolisesti, antaa kielikoulutusta niin äidille kuin isällekin ja löytää jokaiselle maahanmuuttajaperheelle kantasuomalainen tukihenkilö.

Väestön keskittyminen muutamaasi kasvukeskuksiin on kiihtynyt. Keskittyminen uhkaa nostaa asuntojen hintoja etenkin pitkällä aikavälillä.

Maaseudulla asumiskustannukset ovat alemmat, mutta palvelut karkaavat kauaksi. Joukkoliikenne on heikentynyt, jolloin oma auto on maaseudulla asuville useimmiten aivan välttämätön. Alemman tieverkon kunto on rapistunut. Kaavoitusratkaisuille maaseudun rakentamista on tiukennettu. Tietoverkoyhteyksissä on vielä paljon puutteita. Kehitys ei vastaa Keskustan periaatteita: perheiden tulee voida rakentaa ja asua myös haja-asutusalueella. Keskusta luottaa ihmisten omaa harkintaan siinä, missä he haluavat asua, elää, tehdä työtä ja yrittää.

Etenkin toisen asteen kouluverkkoratkaisut vaikuttavat perheisiin ja nuorten valintoihin. Kataisen ja Stubbin hallituksen linjaukset uhkaavat harventaa sekä lukio- ja ammattikoulutusverkkoa, että nuorille tärkeää joukkoliikennettä. Lukio ja ammattikoulutusverkon sekä joukkoliikennepalveluiden tulee olla sellaiset, että jokainen nuori voi käydä toisen asteen opinnot kotoaan käsin. Harva kouluverkko myös lisää kokonaan koulutuksen ulkopuolelle jäämistä. Tämä lisää nuorten eriarvoisuutta.

Koulusta lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia tukeva

Koulussa lapset ja aikuiset oppivat ja kasvavat ihmisinä. Peruskoulun uudistustyössä tulee arvostaa kasvatusta, lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämistä, lasten omaa osallistumista sekä koulun ja kodin kasvatuskumppanuutta.

Koulu tulee nähdä kiinteänä osana lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kokonaisuutta. Koulupäivää tulee kehittää monimuotoisemmaksi niin, että sen lomaan sopii harrastamista, liikkumista, leikkiä, ohjattua yhteistä tekemistä ja osallistumista. Myös lasten koulussa viihtyminen tulee ottaa aikuisten ja lasten yhteiseksi tavoitteeksi. Tässä lasten omien mielipiteiden selvittäminen ja huomioiminen koulun arjessa on ratkaisujen avain.

Koulukiusaamisen vähentäminen on koulun jokaisen aikuisen vastuulla. Valtaosa lapsista ja nuorista kokee, että aikuiset eivät puutu kiusaamiseen tarpeeksi. Avaimet kiusaamisen vähentämiseen löytyvät koulun yhteisöllisestä toimintakulttuurista, avoimesta keskustelusta ja selkeistä toimintamalleista, jotka ovat kaikkien tiedossa. Lainsäädännössä on tarpeen selkiyttää koulun velvoitteita.

Keskusta ei tavoittele oppivelvollisuusiän nostamista nykyisestä. Nuoren sijoittaminen oppilaitokseen ei auta jos muut asiat eivät ole kunnossa. Koulutuspaikkoja toisella asteella tulee tuki olla tarjolla kaikille. Työssä oppimista ja oppisopimuskoulutusta tulee lisätä.

Samalla tulee auttaa nuoria jo peruskoulussa motivaation ja omien elämänsuunnitelmien selkiyttämässä. Yläkoulun toimintatapoja tulee uudistaa niin, että myönteiset koulukokemukset lisääntyvät. Mielenterveyden tukea tulee myös löytyä jo koulun oppilashuollosta.

Myös perheiden auttaminen ajoissa tukee nuoria. Ratkaisut lähtevät nuorten lähiyhteisöistä ja niiden vahvistamisesta. Jokainen nuori tarvitsee luotettavan aikuisen ja ystävän.

Koululla on tärkeä rooli myös nuoren terveiden elämäntapojen tukemisessa. Monipuolinen kouluruoka ja liikuntakasvatusta osana koko koulupäivää johdattavat nuoren tekemään viisaita valintoja myös fyysisen hyvinvoinnin osalta. Keskusta kannattaa koulupäivään sisällytettyä yhtä tuntia liikuntaa joka päivälle.

Kasvatuskumppanuutta vanhempien, päiväkodin ja koulun kesken

Lasten eriarvoistumiseen niin koulutuksessa kuin muutenkin vaikuttavat paitsi taloudelliset mahdollisuudet, myös kotona saatu tuki ja vanhemmilta saadut mallit. Siksi Keskusta haluaa vahvistaa kasvatuskumppanuutta vanhempien, neuvolan, varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa.

Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusvastuu, mutta heitä ei pidä jättää siinä yksin. Yksin kasvattamisen sijaan tarvitaan kaikkien kasvattajien yhteistyötä. Kotikasvatuksen tukea ja neuvontaa tulee olla tarjolla helposti ja leimaamattomasti niin neuvolan, päiväkodin kuin koulunkin kautta. Perheiden tuki tulee saada jo ilman lastensuojelun asiakkuutta.

Vanhempien keskinäistä verkostoitumista ja yhteydenpitoa pitää palveluiden kautta rohkaista. Tämä on tärkeä myös siksi, että työn perässä muuttamisen takia monet vanhemmat ovat yksin uudella paikkakunnalla.

Kasvatuskumppanuus perustuu aikuisten yhteisiin arvoihin. Myös aikuisten tulee keskenään käydä keskustelua kasvatustarvoistaan, hyvästä ja pahasta, oikeasta ja väärästä ja luoda yhteisiä pelisääntöjä lasten kasvuyhteisöissä. Jokainen aikuinen kasvatetaan omalla esimerkillään.

Palvelut toimivat hajanaisesti eivätkä auta ajoissa

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut toimivat nyt hajanaisesti eivätkä vanhemmat saa apua ajoissa erilaisissa ongelmissaan. Tämä on todettu monissa raporteissa ja työryhmissä viime vuosien aikana, mutta hallitus ei ole ryhtynyt asiassa toimiin.

Kotikasvatuksen tukea eri-ikäisten lasten haasteissa on vaikea saada neuvolaiän jälkeen. Tukea ei ylipäätään saa riittävästi kotiin. Tämä koskee myös vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten vanhempia sekä perheitä, jotka tarvitsevat akuutisti apua päivittäisiin askareisiin tilapäisessä kriisitilanteessa. Sosiaalihuoltolain muutoksen odotetaan tuovan apua lapsiperheiden kotipalvelun saatavuuteen.

Apua parisuhteen kriiseissä ja erotilanteen tukipalveluita on liian vähän tarjolla ja niitä on vaikea löytää. Apu keskittyy oikeudelliseen neuvontaan. Neuvontaa sovinnollisuuteen, vanhemmuuden jatkamiseen ja lapsen edun ymmärtämiseen on liian vähän.

Lapsia ja perheitä ohjataan ammattilaiselta toiselle ilman että kukaan ottaa ihmisenä kokonaisvastuuta asioiden hoitamisesta. Lapset ja perheet eivät tule viranomaisasioissa kohdatuiksi.

Itsenäistymisensä kanssa kipuileville nuorille ei myöskään ole tarjolla kokonaisvaltaista tukea. Nuoria ei pidä siirrellä viranomaiselta toiselle vaan auttaa niin, että samalla kertaa haetaan koulutuksen, mielenterveyden, päihdeongelmien, asumisen ja työllistymisen ratkaisuja. Nuorille tarvitaan yksilöllisesti räätälöityjä polkuja hyvään elämään. Etenkin maahan muuttaneiden nuorten kotoutumiseen tarvitaan parempaa tukea ja vuorovaikutusta kantasuomalaisien kanssa.

Lastensuojelun huostaanottojen määrä on jatkanut tasaista kasvuaan. Etenkin nuoria, teini-ikäisiä sijoitetaan kodin ulkopuolelle ja laitoksiin. Lastensuojelun sekä psykiatrian ja mielenterveyspalveluiden yhteistyö ei toimi. Vanhemmille murrosikäisten nuorten kasvatuksen tukea ei ole riittävästi ja helposti tarjolla.

Ammattilaisten välisessä tiedonkulussa on esteitä. Suurten asiakasmäärien, henkilöstön vaihtuvuuden ja johtamisen puutteiden takia lastensuojelun laatu ja maine on rapautunut. Moni arvioi lastensuojelun olevan kriisissä.

Lapset, nuoret ja perheet kaipaavat ammattilaisilta parempaa kohtaamista sekä mahdollisuuksia myös itse vaikuttaa ja osallistua palveluiden kehittämiseen.

Kaikkea ei tarvitse tehdä kuntien palveluina ja virkautyönä. Myös järjestöillä ja niiden kautta vapaaehtoi-

silla on paljon käyttämättömiä mahdollisuuksia tukea perheiden pärjäämistä, nuorten elämänhallintaa sekä lasten ja nuorten osallistumista. Jokaisella lapsella tulee olla ainakin yksi harrastus ja ainakin yksi aikuinen, johon hän voi luottaa ja jolle voi huolensa kertoa.

Käänne on mahdollinen mutta vaatii valtion johtamista

Muutamissa kunnissa kehityskulkuja on saatu käännettyä lisäämällä nopeaa, leimaamatonta, kotiin annettavaa tukea ja perhetyötä. Valtakunnallisesti ei kuitenkaan muutosta ole tapahtunut monista työryhmistä huolimatta.

Hyviä kokemuksia on kunnista saatu kokoamalla lasten, nuorten ja perheiden palveluita elämänvaiheen mukaiseksi kokonaisuudeksi neuvolasta varhaiskasvatukseen, kouluun, sosiaali- ja terveystieteisiin sekä nuorisotyöhön. Siirtämällä entiset hallintokuntarajat romukoppaan on päästy parempiin tuloksiin kuin entisellä sirpaloituneella toimintatavalla. Myös ammattilaisille monialainen toiminta on usein mielekkäämpää ja palkitsevampaa kuin omissa ”siiloissa” pysyminen.

Valtion toimenpiteet eivät kuitenkaan ole tukeneet tätä kehitystä. Voidaan kysyä onko Suomessa lapsi- ja perhepolitiikkaa enää ollenkaan? Ministeriöiden linjauksista sitä ei ainakaan löydy. Työryhmät ovat tehneet palveluiden uudelleenorganisoinnista hyviä ehdotuksia, mutta niitä ei ole pantu toimeen. Lainsäädännön hajanaisuus ja tiedonkulun esteet eivät ole korjaantuneet. Sote-ratkaisussa kuntakohtainen hallinnonaloista riippumaton lasten, nuorten ja perheiden palveluiden johtaminen ja kehittäminen ei ole ollut esillä.

Valtion tulee vahvistaa lasten, nuorten ja perheiden politiikan ja palveluiden johtamista kokoamalla lainsäädäntöä ja hallintoa yhteen yli vanhojen hallinto- ja ministeriörajojen. Valtioneuvostossa lasten, nuorten ja perheiden politiikkaa tulee johtaa kokonaisuutena. Myös päätösten lapsivaikutusten arvioinnista tulee tehdä lakisäädöksiä. Nämä vastaavat myös YK:n lapsen oikeuksien komitean Suomen valtiolle viimeksi vuonna 2011 antamiin suosituksiin.

Vain vahvalla palveluilla yhteen kokoavalla johtamisella saadaan lastensuojelun huostaanottojen tarve

laskuun, lastensuojelun laatua parannetaan, perheet saavat tukea ajoissa, lasten eriarvoistumiskehitys pysäytetään, perheellistymistä kannustetaan ja lapsia arvostetaan yhteiskunnassa. Samalla tarvitaan lapsi- ja perhenäköikulman ulottamista myös yhdyskuntasuunnittelun, kaavoituksen ja asumisen ratkaisuihin.

Yhteisen johtamisen ohella tarvitaan lastensuojelussa erityisiä toimia, jotka palauttavat luottamusta sen laatuun ja tukevat lasten ja perheiden kohtaamista. Taloudellisen tilanteen näin salliessa näitä ovat yhden työntekijän hoidettavana olevien asiakkaiden määrän rajoittaminen sekä lastensuojelun laadun valtakunnallisen seurannan ja arvioinnin aloittamisen. Pelkät laatusuosituksot eivät riitä, vaan niiden toteutumista tulee arvioida ja yhtenäistää käytäntöjä koko suomessa. Lastensuojelun laatua ja vaikuttavuutta tukevaa tutkimusta tulee myös tehdä pitkäjänteisesti.

Lastensuojelun tavoitteena on perheen jälleenyhdistäminen. Aina se ei kuitenkaan ole mahdollista. Siksi on myös lainsäädäntöä kehitettävä niin, että pysyvät huostaanotot tai sen vaihtoehtona adoptio ovat näissä tilanteissa mahdollisia.

Keskustan toimenpide-ehdotukset

- Lasten ja perheiden palvelut ihmisläheisiksi ja helposti saavutettaviksi
- Kansallisen lapsi- ja perhepolitiikan johtamista vahvistettava
- Perhe-etuuksilla vähennettävä lapsiköyhyyttä
- Lisää aikaa lapsille ja valinnanvapautta perheille
- Asumisen hinta aisoihin ja keskittäminen kuriin
- Lähiyhteisöihin vahvuutta

1. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut ihmisläheisiksi ja helposti saavutettaviksi

Seuraavan hallituskauden aikana on toteuttava lasten, nuorten ja perheiden palveluiden uudistus. Palveluissa vahvistetaan lasten ja perheiden kokonaisvaltaista kohtaamista, kotikasvatuksen ja parisuhteiden tukemista, nopeaa apua ongelmiin sekä lapsille ja nuorille tärkeiden palveluiden saavutettavuutta.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluita on johdettava kokonaisuutena varhaiskasvatuksesta ja koulusta sosiaali- ja terveystalveluihin. Tavoite on antaa perheille ja lapsille tukea ajoissa sekä pysäyttää lasten eriarvoistumiskehitys. Näin vähennetään huostaanottojen tarvetta ja palautetaan luottamus lastensuojeluun.

Uudistukseen tarvitaan seuraavia toimenpiteitä

- Lisätään perheiden tukea kotiin niin lapsiperheiden tilapäisissä vaikeuksissa auttavana kotipalveluna kuin kotikasvatuksen ongelmatilanteidenkin tukena. Tukea annetaan ensiksi neuvolan, varhaiskasvatuksen ja koulun välityksellä ilman lastensuojeluasiakkuutta.

- Tehdään kokonaisarvio parisuhteiden tuen ja erotilanteen palveluista sekä lainsäädännön tilasta. Edistetään uusilla ratkaisuilla sovinnollisuutta ja lapsen edun huomioimista erotilanteessa. Tuetaan lainsäädännössä lapsen mahdollisuutta pitää eron jälkeen yhteyttä tärkeisiin läheisiinsä.

- Lastensuojelussa vahvistetaan valtion johtamista, aloitetaan kansallinen lastensuojelun laadun ja vaikuttavuuden arviointi sekä taloudellisen tilanteen näin salliessa säädetään yhdellä sosiaalityöntekijän vastuulla olevien asiakkaiden enimmäismäärästä.

- Varhaiskasvatustalvi uudistetaan lapsen edun näkökulmaa vahvistaen. Jokaiselle alle 6-vuotiaalle mahdollistetaan hoitomuodosta riippumatta osallistuminen avoimen varhaiskasvatuksen palveluihin jopa maksuttomasti. Tässä kolmannen sektorin rooli on toteuttajana tärkeä. Alle 3-vuotiaiden erityistarpeet otetaan päivähoidossa paremmin huomioon. Perhepäivähoidon ja ryhmäperhepäivähoidon saatavuudesta huolehditaan. Työssä käyville yksinhuoltajille on mahdollistettava pienten koululaisten

vuorohoito tai haettava ratkaisuja, joissa työpaikoilla heidän vanhemmuutensa velvoitteet otetaan paremmin huomioon.

- Annetaan kaikille lapsille mahdollisuus harrastukseen: selvitetään mahdollisuus toimeentulotuen harrastelisan luomiseen sekä varmistetaan maksutomien ja edullisten harrastusten tarjonta kunnissa. Koulupäivän rakennetta kehitetään niin, että se voi sisältää oppituntien lisäksi liikuntaa, kulttuuria, kerhoja ja harrastusmahdollisuuksia.

- Vahvistetaan koulun velvoitteita puuttua kiusaamiseen ja varmistetaan lasten ja nuorten oikeusturvaa näissä asioissa.

- Peruskoulun jälkeen jokaiselle koulutuspaikkaa vaille jäävälle nuorelle on räätälöitävä yksilöllisesti sopiva koulutus tai harjoittelupolku. Vahvistetaan elämäntilanteen erilaiset pulmat huomioivia kokonaisvaltaisia palveluita, joissa yksi aikuinen on mahdollisimman pitkälle nuoren tukena. Maahanmuuttajanuorten tukeminen tässä vaiheessa on erityisen tärkeää.

- Toisen asteen kouluverkkoratkaisut ja toimintamallit linjataan niin, että jokaisella nuorella on mahdollisuus toisen asteen opintoihin kotiseudullaan ja kotona asuen. Oppilaitosten asuntoloissa on kehitettävä nuorten tukea ja kasvatuskumppanuutta vanhempien kanssa.

- Nuorten kulkemisen ja opintojen mahdollistamiseksi joukkoliikenne pidetään vireänä myös maaseudulla sekä maaseudun ja kaupunkikeskusten välillä

- Armeijan kutsunnoista on kehitettävä nuoria miehiä ja naisia koskevat "tulevaisuuskutsunnat". Näissä käytäisiin eri alojen ammattilaisten kanssa läpi nuoren kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä täysi-ikäisyyden kynnyksellä.

2. Kansallisen lapsi- ja perhepolitiikan johtamista vahvistettava

Ihmisläheisempien, saavutettavien ja lapsia, nuoria ja perheitä ajoissa tukevien palveluiden uudistus vaatii vahvaa valtion kansallista johtamista sekä läheistä kumppanuutta kuntien kanssa. Samalla poistetaan tiedonsiirron esteitä ja luodaan uutta ammattikunnat ja hallinnonalat ylittävää, lasten ja perheiden tarpeista lähtevää toimintakulttuuria.

Lapsi- ja perhenäkökulman vahvistamiseksi valtion ja kuntien päätöksenteossa tulee päätösten lapsivaikutukset arvioida etukäteen. Tästä tulee tehdä lakisääteistä.

3. Perhe-etuuksilla vähennettävä lapsiköyhyyttä

Alkavan vaalikauden ratkaisuja rajoittaa vaikea valtiontalouden tilanne. Pidemmällä aikavälillä palautetaan opintorahaan huoltajakorotus ja korjataan asumistukea niin, että asumistuki ei opiskelijan perheellistymisen seurauksena heikkene. Lisäksi asumistuen tulisi nykyistä paremmin huomioida jaettu huoltajuus. Pidemmällä aikavälillä palautetaan myös lapsilisän indeksitarkistukset.

Pidemmällä aikavälillä etsitään ratkaisuja yhden tulonsaajan perheen tilanteen helpottamiseen myös verotuksen kautta.

4. Lisää aikaa lapsille ja valinnanvapautta perheille

Perhevapaita tulee kehittää lapsen edun ensisijaisuutta korostaen.

Pidemmällä aikavälillä laajennetaan osa-aikatyötä tukeva osittainen hoitoraha myös 4-5 vuotiaiden lasten vanhemmille.

Pitkän aikavälin tavoitteena on vanhempainvapaan keston pidentäminen tai vaihtoehtoisesti pienten lasten kotihoidon tuen tason korottaminen lapsen 1,5 vuoden ikään asti. Keskustan tavoitteena on vanhempainvapaiden tasaisempi jakautuminen vanhempien kesken. Pakkojaon sijaan Keskusta kannattaa isälle kiintiöidyn osuuden maltillista kasvattamista.

Haetaan yhteistyössä valtion, työmarkkinajärjestöjen ja yrittäjien kanssa ratkaisuja perhevapaista työntantajille aiheutuvien kustannusten nykyistä parempaan tasaamiseen. Priorisoidaan pienimpien yritysten tarpeita. Ratkaisut eivät voi perustua valtion maksusuuden kasvattamiseen.

5. Asumisen hinta aisoihin ja keskittyminen kuriin

Yleisessä talous-, alue- ja työllisyyspolitiikassa tuetaan sitä, että asutus ja työpaikat eivät keskity muutamiin kasvukeskuksiin vaan mahdollistetaan lasten, nuorten ja perheiden eläminen, asuminen,

koulunkäynti, yrittäminen ja työnteko eri puolilla Suomea. Huolehditaan myös alemman tieverkon kunnosta sekä joukkoliikenteestä kaupunkikeskusten ja maaseudun välillä ja kaupunkien sisällä.

Kaavoitus- ja maankäyttöratkaisuilla mahdollistetaan maaseudulla myös haja-asutusalueille rakentaminen (ns. kevennetyn kyläkaavan –ratkaisut). Samoin ehkäistään kaupungeissa asuinalueiden eriytymistä hyvä –ja huono-osaisiin. Asumisratkaisuissa on tuettava maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten vuorovaikutusta.

Haetaan keinoja lapsiperheiden asumisen kustannusten alentamiseen. Siinä tarkoituksessa lisätään asuntorakentamiseen soveltuvien tonttien tarjontaa kuntien, valtion ja yksityisten maanomistajien yhteistyönä. On tarpeen tuottaa riittävästi ja monipuolisesti niin omistus- vuokra kuin asumisoikeus-asuntojakin.

Kaupunkikehityksessä kannustetaan yhteisöllisyyteen, kauneuteen ja viihtyisyyteen sekä kaupunkirakenteen monipuolisuuteen. Myös luonnonläheisyyttä ja yhteisöllisyyttä pitää tukea kaupunkisuunnittelussa. Tämä tarkoittaa kaupunkiviljelyn mahdollistamista, riittäviä alueita lapsille tärkeille pihuille ja puistoille sekä yhteisten koontumispaikkojen rakentamista ja huomioimista suunnittelussa.

6. Lähiyhteisöihin vahvuutta

Kaikilla politiikan aloilla haetaan ratkaisuja, joilla edistetään järjestöjen, seurakuntien ja muiden uskonnollisten yhteisöjen sekä julkisen vallan paikallisia kumppanuuksia etenkin lasten, nuorten ja perheiden tuen asioissa. Sosiaali- ja terveydenhuollon ratkaisuissa mahdollistetaan se, että myös pienemmät järjestöt voivat tuottaa palveluita paikallisesti.

Kuntien toiminnassa korostetaan paitsi yrittämisen ja elinkeinojen myös kansalaistoiminnan tuomaa elinvoimaa. Kuntien palveluissa otetaan lasten, nuorten ja vanhempien osallistuminen ja laadun arviointi osaksi arkista työtä.

Isovanhempien antamaa tukea lapsiperheiden arkeen halutaan rohkaista. Kotitalousvähennyksen käyttöalan laajennusta tulee harkita muutettavaksi siten, että isovanhemmat voivat vähentää lapsilleen tai lapsenlapsilleen ostamia hoiva –, siivous – tai korjauspalveluita. Nykyisin vain lapset voivat vähentää omille vanhemmilleen ostamia palveluita.